

A 369299

II Els orígens de la llengua catalana

Joan Martí i Castell
✓

Agora • Biblioteca Oberta

Edicions de la
Universitat
Oberta
de Catalunya

Pòrtic

Barcelona 2001

Sumari

Introducció	11
1. El llatí vulgar i la formació de les llengües romàniques	13
El fenomen de la romanització	14
(Pre)judicis sobre la romanització	14
Romanització i cristianització	18
La diversitat i la intensitat de la romanització	19
Per què parlem tant de Roma?	24
El concepte de llatí vulgar	26
Llatí clàssic enfront de llatí vulgar	27
Llatí vulgar: una diferenciació cronològica, geogràfica, genealògica o de registre?	30
Llengua parlada enfront de llengua escrita	31
La diversitat de la llengua llatina	32
Unitat i diversitat de la llengua llatina	33
La fragmentació de la llengua llatina: llengua i poder	34
La diversitat del llatí vulgar i la consegüent diversitat de les llengües romàniques	36
Les llengües de la península Ibèrica	45
La diversitat del llatí vulgar i la dels dialectes constitutius del català	46
Filiació romànica del català	48
La filiació del català, un problema real?	48
El català, la Iberoromània i la Gal-loromània	49
Fonts de coneixement del llatí vulgar	54
La reconstrucció del llatí vulgar	54
Fonts documentals per al coneixement del llatí vulgar	55
Algunes característiques del llatí vulgar	61
Fonètica i fonologia: vocalisme	62
Fonètica i fonologia: consonantisme	65

Morfologia	69
Sintaxi	75
El lèxic	80
El record cultista: el llatí clàssic i el llatí vulgar, dos registres ben aprofitats d'una sola llengua	82
Bibliografia	84
2. Els elements no llatins constitutius del català	85
Abans, durant i després de la història lingüística	86
El llatí, element constitutiu fonamental del català	88
La romanització i la substitució lingüística. Abans del llatí	88
Els romans, intermediaris lingüístics: cap llengua no és «impol·luta».	
Durant el llatí	90
La història posterior a la romanització de l'actual Catalunya: la presència i la influència d'altres llengües. Després del llatí	92
El substrat, l'adstrat i el superstrat	94
La realitat lingüística anterior al procés de romanització:	
els substrats preromans	96
Què en sabem, del que serà la Tarraconense, abans de l'arribada dels romans?	96
Els elements lingüístics del substrat: l'indoeuropeu i l'ibèric	98
El substrat i el bicefalisme del català naixent	114
La realitat lingüística posterior al procés de romanització: els adstrats i els superstrats del català	118
La influència del món germànic	119
La influència del món àrab	133
Els parlars mossàrabs	140
El grec com a superstrat	142
Altres influències lingüístiques en el català: manlleus, cultismes, neologismes, barbarismes	144
El català, una llengua avesada al contacte i al conflicte	151
Bibliografia	153
3. El català preliterari i arcaic	155
El concepte de català preliterari	156
Els prejudicis respecte a l'oposició literari/no literari	157
El procés de naixement d'una llengua	158
Criteris per a l'establiment de l'existència d'una llengua	160
Els inicis de la llengua catalana	162
Fenòmens històrics que precipiten l'aparició de la llengua catalana	163
La consciència col·lectiva de parlars no llatins o romànics	166

Les primeres referències documentals al romanç català. Les primeres formes catalanes en l'escriptura	167
Oralitat i escriptura	169
La documentació escrita i la cronologia dels canvis lingüístics	171
L'oralitat i l'escriptura, i el caràcter unitari del català naixent	176
L'escriptura com a necessitat social	177
Algunes característiques del català preliterari i arcaic	179
Fonètica i fonologia	179
Morfosintaxi	182
Lèxic	183
El nom de la llengua, el nom del país	185
Romanç o vulgar	186
Pla català, català, catalanesc o simplement pla	186
Català i llemosí	188
Valencià, mallorquí, català	189
L'origen dels noms català i Catalunya, i el seu abast	189
Bibliografia	192
Glossari	195